1940 ий
4
МАЙ
№41 (654)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллысе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
Горком
орган

Йошкар-Олаште первомайский демонстраций. Трибуныштo Марийский АССР Совнарком председатель Я. И. Абрамов йолташ демонстрант-шамычым приветствоватла.
Фото М. Чуршуковын.

ПРОПАГАНДА ДЕНЕ КОНКРЕТНО РУКОВОДИТЛАШ

„Аксиомылан признатлаш кӱлеш: государственный ден партийный пашан кеч могай отрасльыштыже пашаеҥ-шамычын политический уровеньышт да марксистско-ленинский сознательностьышт мыняр кӱкшырак, паша шкежат тунарак кӱкшырак да плодотворныйрак, пашан результатше-шамыч тунарак эффективныйрак, да наоборот,— пашаеҥ-шамычын политический уровеньышт да марксистско-ленинский сознательностьышт мыняр ӱлнырак, пашаште срыв ден провал-шамыч тунарак вероятныйрак, пашаеҥ-шамычын шкеныштын деляга-крохоборыш тыгыдеммышт да вырожденийышт тунарак вероятныйрак, нунын перерожденийышт тунарак вероятныйрак" манын Сталин йолташ партийын XVIII с'ездыштыже ойлен.

Партийын XVIII с'ездше деч ончыч ВКП(б) ЦК-н партийный пропаганда шындыме нерген постановленийыштыжат марксистско-ленинский теорийым изучатлаш раш корным ончыктен.

Талукат пелә жапыште ятыр руководящий комсомольский пашаеҥ-шамыч шке теоретический шинчымашыштым эреак нӧлтат. Теве Звенига районысо первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт Хлебников, Щеглов, Тарасов йолташ-шамыч да молат ВКП(б) историйым краткий курс гыч изучатлен пытареныт да кызыт первоисточник-шамыч дене келгын изучатлат.

Морко ВЛКСМ райкомын секретарьже Федоров йолташ кече еда партий историйым изучатлашыже жапым ойыра. Чӱчкыдын первичный комсомольский организацийлаште теоретический вопрос дене лекцийым лудеш, теоретический собеседованийым эртара. Теоретический шинчымашыжым чарныде нӧлтен толмыжлан кӧра партий Морко райком Федоров йолташым лекторлан утвердитлен. ВЛКСМ Юрино райком секретарь Галин йолташат теоретический шинчымашыжым начар огыл нӧлта. Первичный комсомольский организацийлаште шагал огыл теоретический собеседованийым эртарен.

Туге гынат чыла вереак паша сай кая манаш огеш лий. Пропаганда паша дене конкретно огыл, а вообще руководитлымаш фактат коеда.

Теве „Куп-Сола" колхоз пеленсе (У-Тор'ял район, Йошкар-Памаш сельсовет) комсомольский организацийыште 14 комсомолец кокла гыч ик еҥат теоретический шинчымашыштым нӧлтымашышт уке. Шукертак Сталин йолташын биографийжым тунемашлан кружокым организоватлыме ыле, но кружок таче кече мартенат пашам огеш ыште. Пропагандистлан ойырымо ВЛКСМ У-Тор'ял райком пленумын членже Ермакова йолташ политзанятийым эртараш ушышкыжат налын огыл. А райкомолын пропаганда ден агитаций отделым вуйлатыше Блинов йолташ нине фактым шинча гынат, нимогай мерым приниматлымашыже уке. Март тылзыште тиде организацийыште лийын гынат, нимомат ыштен огыл.

Комсомольский собранийлаште политический вопрос-шамычым йӧршешат огыт обсуждатле. Садланак вет комсомолец-шамычын теоретический шинчымашышт пеш ӱлнӧ.

Руководящий комсомольский пашаеҥ-шамычлан „партий историйым изучатлаш кӱлеш, изучатлаш кӱлеш," манын кутырымашышт гыч кече еда келгын изучатлаш тӱҥалмашке кусншышт жап. Пропаганда дене вообще огыл, а конкретно руководитлымашке куснымаш.

Паша нормым эртарен темат

Умылан кугу доходым пушо продукций улмыжым Звенига районысо „Ударник" колхозын членже-шамыч раш умлен налыныт.

Колхоз кум гектар умыла участкым иметла. Хмелеводлан сельский Совет депутат П. Д. Мудров йолташ пашам ышта. Тудо пашажым йӧратен, кугу желаний дене ышта. Участкыш прикрепитлыме колхозник-шамыч вынем кӱнчымаште паша нормым эртарен темат.

Теве Петрова Аграфиня ден Николаева Анна кечаш паша нормым эртак 180 процентлан темат. Тыгак Осипова Евдокия ден Михайлова Перасковия кечаш паша нормым 160 процентлан темат.

М. Крылова ден М. Арсентьева.

Первомайский парад Йошкар площадьыште

1940 ий 1 майыште Йошкар площадьыште Йошкар Армийын парадше поснак величественный ыле. Тудо Советский Союзын сеҥен лийдыме военный куатшым, Йошкар Армийын чапле воинже-шамычын доблестьыштым да боевой мастерствоштым, калык дене тудын единствожым да кӱрылтдымӧ связьшым, кеч могай неожиданностьлан, большевистский партий ден советский правительствын кеч могай заданийыштым шукташлан тудын ямде улмыжым ончыктышо чапле, кумылым тарватыше демострацийыш савырнен.

... 12 час. Кремлевский курант-шамыч московский кечывал шумо нерген увертарат. Мавзолей трибунышко Сталин, Молотов, Каганович, Калинин, Андреев, Микоян, Шверник, Берия, Маленков, Димитров, Шкирятов, Булганин, Вышинский, Вознесенский, Первухин, Малышев, Бадаев, Щербаков, Пронин йолташ-шамыч, калык комиссар-шамыч, Московский партийный организацийын руководительже-шамыч кӱзат. Тӱжем дене шемер-шамыч великий Сталинлан да тудын соратникше-шамычлан шокшын совым кырат, нунылан первомайский саламым колтат.

Часын пытартыш гана перымыже годым СССР Оборона Калык Комиссар Советский Союз маршал Климент Ефремович Ворошилов йолташ имнын кушкыжын Спасский башньын капкаже гыч лектеш. Тудо парадым командоватлыше Советский Союз маршал С. М. Буденный йолташ деч рапортым приниматла да тудын дене пырля войска-шамыч радамым ончен эрта, боец, командир да политпашаеҥ-шамычым пайрем дене поздравитла. Йӧратыме Наркомын саламлымыжлан Йошкар Армийын воинже-шамыч куатле „Ура!" дене вашмутым пуат.

Войска-шамычым ончен пытарен, Ворошилов йолташ мавзолей трибуныш кӱза. Тышечын тудо речым ойла.

„Интернационал" йоҥгалтеш. Пролетарский гимнын куатле йӱкыштыжӧ орудийный салют йӱк йомеш. Часть-шамычын церемониальный маршышт тӱҥалеш.

Оборона Наркомат Центральный Управлений-шамыч начальствующий составын сводный полкшо ден Военно-Морской Флот Калык Комиссариатын батальонжо площадьыш пурат. Нунын почеш — Йошкар Армий академий-шамычын питомецышт, военный училище-шамычын воспитанникышт Московский спецшкола-шамычын тунемшышт каят.

Краснофлотец-шамыч отряд уло калыклан йывыртымашым луктын эрта. Вурс шлемым упшалын, слаженностьшо дене, моткоч сай выправкыже дене ӧрыктарен, кидеш винтовкым кучен площадьыш пехота пура. Шке корныштыжо кеч могай тушманымат пытараш ямде улшо грозный лавина семын Йошкар Армийын доблестный боецше-шамыч, Советский граница-шамычын зоркий часовойышт, НКВД войска-шамыч каят.

Площадь гоч Москвасе шемер-шамычын вооруженный отрядышт эртат. Мардеж семын йошкар кавалерист-шамыч чӱчкен каят.

Стремительный мотоциклист-шамыч парадын кокымшо ужашыжым—Йошкар Армийын военный техникшым ончыктымаш тӱҥалмашым почыт.

Моторизированный пехота, куатле автомашина-шамыч, пушка, пулемет, прожектор-шамыч эртат. Дальнебойный пушка-шамыч шкеныштын калибрышт дене да кугытышт дене уло калыкым ӧрыктареныт. Тыгай пушка ден гаубица-шамыч Маннергеймын знаменитый линийжым пуракын шалатеныт.

Площадь мучко авто-бронетанковый часть-шамыч, броненосец, гигантский танк-шамыч каят.

Парад пытен. Но боевой походный муро эше шергылтеш. Самолет-шамычын куатле моторышт йӱжым пӱчкын Исторический музей могыр гыч толыт. Йӱжышто—флагманский машиныште—комкор Гусевын звеножо, Советский Союз герой комдив Лакеевын вуйлатыме скоростной истребитель-шамыч эртат. Пытартышлан почо-почо истребитель-шамыч да нелӧ бомбардировщик-шамыч моткоч писын каеныт. Воздушный парадыште 634 самолет участвоватлен.

Йошкар площадьыште первомайский парад чумыр 183 миллион советский калыкын партийлан, родинылан да лично Сталин йолташлан мучашдымын преданный улмыштым ончыктен.

МАРКСИЗМЫМ-ЛЕНИНИЗМЫМ ИЗУЧАТЛЫШЕ-ШАМЫЧЛАН ПОЛЫШ

БОЛЬШЕВИК-ШАМЫЧ ПЕРВЫЙ ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИЙ ВОЙНА ЖАПЫШТЕ

1914 ийыште империалистический буржуазий тӱням пайлашлан грабительский войнам тӱҥалын да тудын чын цельже ден характержым тыршенак шылтен илен.

Буржуазийлан калыкым ондалашыже II Интернационалын лагерьже гыч социал-предатель-шамыч полшеныт. Нуно пашазе движенийым изменитлен, буржуазийын лагерьышкыже вонченыт да империалистический войнам активно поддерживатленыт.

Первый лӱймаш-шамыч мӱгыралтмекак социал-демократий буржуазный правительство-шамыч дене кылым кучаш тӱҥалын.

30 июльышто немецкий министр-шамыч кабинетын секретный совещанийыштышт германский рейхсканцлер Бетман Гольвег каласен: „Социал-демократий ден социал-демократический партийный руководство деч тунарак шекланаш ок верешт. Тиде выводым рейхстаг депутат Зюдекум дене мутланымаш основеш ыштен кертам шонем. Всеобщий але частичный забастовка да саботаж нерген мутат лийын ок керт“.

1914 ий 4 августышто йышт ыштылмаш тӱжвак лектын. Тиде кечыште германский рейхстагын заседаниешыже немецкий социал-демократ-шамыч военный кредит верч голосоватленыт да германский калыкын эн осал тушманже кайзер Вильгельм II кидшым чын кумылышт дене кормыштеныт.

Германский социал-демократий радамыште лач ик еҥ гына лийын, кудо военный кредит-шамыч ваштареш протестоватлен да рейхстагын заседаний залжым коден каен. Тиде Карл Либкнехт ыле.

Тиде кечыштак французский парламентын заседанийыштыже Францийын социалистше-шамыч тыгак военный кредит верч голосоватленыт. Тыште паша буржуазийлан нимогай неприятный событий деч поснак эртен. Война ваштареш шке йӱкшым луктын кертше еҥ—Жорес—эше 1914 ий 31 июльыштак угыл гыч шекланен пуштмо ыле.

Российыште IV Государственный думын заседанийже 7 августышто лийын. Меньшевик ден эсер-шамыч пашазе классын революционный движенийжым гнусно изменитленыт да „отечествым аралымашым“ увертареныт. Тиде позицийым обосноватлымашым Плеханов тыге каласен: „Царизмын сеҥымашыже дене реакций виянгеш гынат, эҥгек огеш лий, но тидын олмеш Российыште экономический развитий обеспечитлыме лиеш“. Плехановын сподвижникше Е. Смирнов „Русские ведомости“ кадетский газетеш возен: „Ынде классовый кучедалмаш шенгел планыш чакна“.

Меньшевик-шамычын выступленийыштым кадет-шамыч куанымаш дене вашлийыныт. Кадет-шамыч IV Государственный думын трудовикше-шамыч лӱм дене война верч ыштыме Керенскийын ренегатский декларацийжым тыгак кугу куанымаш дене вашлийыныт.

Социал-демократийын изменыже военный кредит верч голосоватлымаш дене органичитлалтын огыл. II Интернационалын видный деятельже-шамыч буржуазный правительствышке пуреныт да империалистический буржуазий дене шке пенгыде кылыштым оформитленыт.

Бельгийыште юстиций министрлан эн первояк Эмиль Вандервельде шогалын. Тудо шке „постшым“ пашазе революционный движений ваштареш кучедалмашлан использоватлен.

Пашазе классым ондалашлан да буржуазийын империалистический, колониальный, грабительский войнажым народный, оборонительный войналан ончыкташ да тудын шояжым эше ик гана леведашлан лийын социал-шовинист-шамыч Марксын туныктымыжым гнусно кадыртылмаш корныш шогалыныт. Лач война ийлаште предатель Каутский капитализмын у фазышке, социализмыш мирно куснымаш полосашке пурымыжым ончыкташ тӧчен, шке „ультраимпериализм“ теорийжым шаркала да калык-шамычлан кызытсе тӱнямбалсе империалистический войнан шучкылыкшым чытеда гын, ончыкыжым война деч йӧршешлан утарыме лийыда манеш.

Калыкын каргыме тушманышт Троцкий ден Бухарин пролетариатлан йӧршын враждебный ушым, тӱнямбалсе историйын чыла фактше-шамыч дене келшыдыме Каутскийын теорийжым тӱрысак поддерживатлат. Бухарин „организованный капитализм“ теорийжым создатла да ынде буржуазный общество капитализм дене нимогай характерный чертам огеш иметле, тудо плановый полусоциалистический озанлык манын доказатлаш тырша.

Иуда-Троцкий социалистический революцийын ик элыште сеҥен кертдымыже нерген шке вредный теорийжым шаркала.

„Социал-шовинист-шамыч, — возен Ленин, — мутышт дене социалист-шамыч, пашаште шовинист-шамыч... мемнан **классовый** противник-шамыч. Нуно буржуазий могырышко вонченыт“ (Соч. т. XX, стр. 125).

Большевистский партий тӱняште единственный партий лийын, кудо пролетарский интернационализмын пашажлан мучкак ӱшанле лийын да тӱнямбалсе империалистический война ваштареш кучедалме знамям кӱш нӧлталын. Фронт-шамычын линийышт гоч, кугу пожарын шикшыже да шовинизмын румбыкан волнаже вошт большевик-шамыч кучедалше эл-шамычын пашазе классше деке социалистический революций верч кучедалме знамям нӧлталаш пеҥгыде революционный ӱжмаш дене обратитленыт.

Войнан шыгыр жапыштыже, орудийын мӱгырымыжӧ йымалне, ужалалтше бульварный прессын клеветаже да II Интернационалын социал-демократийжын гнусный изменыже обстановкышто Владимир Ильич Ленин всемирно-исторический значениян пашашке пижеш. Тудо ятыр теоретический пашаштыже война, мир да революций вопрос нерген большевик-шамычын теорийышт ден тактикыштым пеш раш обосноватла. Ленин войнам пытарымаште тӱнямбалсе пролетариатлан революционный корным ончыктен. Тудын гениальный теоретический пашаже-шамыч войнан шочмыжым пеш рашак ончын пуэныт, кузе тушечын лекташ, кузе калыкым эрелан империалистический война-шамыч деч утараш корным ончыктеныт. Нуно предатель-шамычын гнусный пашаштым тӱжвак луктыныт.

Тӱнямбалсе империалистический войнан шоя, грабительский, захватнический характержым доказатлен, большевик-шамыч империалистический войнам гражданский войнашке савырыме нерген лозунгым луктыныт.

„Революций, — возен Ленин, — война жапыште гражданский войнан улеш, а ик могырымжо правительствын войнажым гражданский войнашке савырымаш правительствын военный неудачыже дене („поражений дене“) куштылгемеш, а вес могырымжо — пашаште пораженийлан содействоватлыме деч посна тыгай савырымашке **шуаш ок лий**. (Соч. т. XVIII, стр. 170).

Большевик-шамыч войнам революцийын сеҥымашыже верч кучылташ, правительствын несправедливый империалистический войнаште поражений шукташ да варажым тудым сӱмырал шуаш кӱлеш манын ӱжыныт.

Большевик-шамычын лозунгышт йыр партийын ӱшанле эргышт, трудовой калыкын чыла честный еҥже-шамыч чумыргеныт.

Ленин ден Сталинын указанийыштым мужественно да тайныштде шуктен, IV Государственный думын большевистский фракцийже тӱнямбалсе империалистический войнан характержым разоблачатлаш пижеш.

7 августышто думын заседанийыштыже большевик-шамыч империалистический война ваштареш шке йӱкыштым луктыныт. Нуно декларацийым увертареныт, кушто военный кредит верч голосоватлаш отказатленыт. Большевистский фракцийын декларацийжым черносотенный дума кугу шыде да ненависть дене вашлийын. Шуко делегат-шамыч мужественный большевик-шамычым лӱдыкташ тӧчен шке верышт гыч тарваненыт да нунын деке кержалтыныт. Тунам большевик-шамыч шке ваштареш улмыштым ончыктен, заседанийым коден каеныт.

Большевистский фракцийын революционный деятельностьшо кугу значенийым иметлен. Тиде эше ик гана большевик-шамычын масса дек ображенийыштышт легальный возможностьым арален. Большевик-депутат-шамыч заводлаште, фабриклаште докладым эртареныт, пашазе-шамыч дене беседоватленыт. Нунылан войнан цельже ден характержым умылтареныт. Большевик-шамыч пашазе-шамыч могыр гыч тунар сочувственный откликым налыныт, буржуазий большевистский фракцийын пашаштыже мешатлашлан кӱчык жапыште мерым приниматлаш кӱлешлан шотлен. Правительствын указше почеш реакционный печать большевистский депутат-шамыч ӱмбаке оршо урмыжмаш дене кержалтын. „Тушман-шамыч дене юватылаш нимолан, виселица—элыште шыпланымашым ышташлан единственный средство“, черносотенец-шамыч „Русское знамя“ газетеш возеныт.

Царский суд ончыко шогалын, большевистский фракций судым войнан характержым разоблачатлымашлан трибуна семын использоватлен.

„... Суд, — возен Ленин, — международный социализмыште парламентаризмын революционный социал-демократий дене использоватлымашын але марте нигунам уждымо картинажым шарен... Эн главныйже—Р.С.Д.Р.П.-лан суд Российский обществын **тӱрлӧ классше-шамычын** война деке отношенийышт нерген эн кӱлешан, основной вопрос дене об'ективный материалым фракций первой гана Россий мучко миллион экземпляр дене шарен“ (Соч., том XVIII, стр. 130—132).

Гнусный изменник да предатель Каменев думын большевистский фракцийжылан тупышкыжо ударым пуаш тӧчен, меньшевик-оборонец-шамыч дене шке солидарностьшо нерген каласен. Но тудын подлый изменыже большевик-шамычын царский судышто выступленийышт деч кодшо грозный шарнымашым лушкыдемден кертын огыл.

Империалистический войнаште шке правительствын поражений нерген большевик-шамычын лозунгыштым шуктымаш массовый революционный кучедалмаш шарымашым шижтарен. Тиде кучедалмаш дене партий поснак нелэ условийыште вуйлатен. Империалистический войналан ямдылалтын да эл кӧргыштӧ шке кидшым руден, царский правительство Сталин йолташым мӱндӱр Туруханский крайыш, Курейка поселокышко ссылкыш колтен. Туруханскышке царский правительство большевик-шамыч партий Центральный Комитетын моло членыштымат—Свердловым, Спандарьяным колтен ыле; С. Орджоникидзе, М. В. Фрунзе, Ф. А. Дзержинский каторгышко колталтыныт. Тыгак ссылкыште К. Е. Ворошиловат лийын.

Царский правительствын закондымын шындыме большевик-шамыч шке революционный пашаштым чарнен огытыл. Руководящий рольым Петроградский Комитет модын. Комитетым, царский жандарм-шамыч деч шылын моштышо Молотов йолташ руководитлен. Тудо большевистский рядым энергично чумыра. Тудо жапыште Российыште пашам ыштыше, Ленинын шужарже Мария Ильинична Ульянова гоч Молотов империалистический война ваштареш кучедалме нерген ленинский директивым налеш.

ЦК-н поручений почеш Молотов йолташ Москвашке кая да большевик-шамычын пашаштым виянгда. Вячеслав Михайлович Москвасе общегородской партийный конференцийым организоватла, 1915 ий 1 июньышто Сокольникыште ямдылалтмашан погынымашым эртара. Провокатор-шамычын полшымышт дене царский охранка Молотов йолташым арестоватла. Тудым кум ийлан Иркутский губернийышке ссылкыш колтат. Молотов ссылка гыч куржеш да Петроградыш пӧртылын нелегально илаш тӱҥалеш. ЦК Бюро ден большевистский партийын Петроградский Комитетше дене руководитлаш виян пижеш.

Империалистический война ийлаште Молотов йолташ Российыште ленинский директивым илышыш пуртылын, большевистский рядым пеҥгыдемден, партийный пашам колтен шоген, Российыште шемер массын революционный движенийжым организоватлен.

Меньшевик-шамычын полшымышт дене русский буржуазий

(Мучаш 3-шо стр).

Большевик-шамыч первый империалистический война жапыште

(МУЧАШ)

Российысе пашазе-шамычым шке влиянийышкыже логалташ тыршен. Война ийлаште фронтым сайын снабжатлышаш верч тудо военно-промышленный комитет-шамычым создатлен. 1915 ийыште капиталист-шамыч тиде военно-промышленный Комитетлаште пашазе группа-шамычым создаташ шонен луктыныт. Кружокын цельже—пашазе-шамычын представительышт гоч фабриклаште, заводлаште труд производительностым нӧлталме нерген—фактически буржуазийын парышыжым шукемдышаш верч агитироватлымаш лийын. Большевик-шамыч масса коклаште кугу пашам ыштеныт да нуным тиде эксплоататорский тӱналтыш вашеш кучедалмашке организоватленыт. Военно-промышленный комитет-шамычын большевистский бойкотшо лачеш лийын огыл. 1915 ий сентябрьыште пашазе - шамычын уполномоченныйышт военно-промышленный комитетлашке сайлымаш деч отказатленыт да каласеныт, нуно буржуазий дене ик корно дене огыт кай.

Ик жаплан война дене лаштыртыме массовый пашазе революционный движенийын нӧлталтмашыже 1915 ий гычак тӱҥалын. Тиде ийын август тылзыштыже большевик-шамычын организоватлыме забастовка ден демонстраций - шамыч Иваново - Вознесенскыште лийыныт.

Война ваштареш кучедалаш крестьянство нӧлталтын. Тыгак революций национальный окраинлаштат лишемын. 1916 ийыште Средний Азийыште кугу восстаний лийын. Восстанийын главажылан калык герой—кӱтызӧ Аммангельды Иманов шогалын.

Большевик - шамыч армий ден флотышто кугу пашам ыштеныт. Нуно войнан чын характержым умылтареныт, война ваштареш кучедалаш ӱжын листовка-шамычым шаркаленыт. Партийын Центральный Комитетше ӱжмӧ почеш большевик-шамыч армийышке каеныт, шкеныштым чаманыде шке революционный долгыштым шуктеныт. Каторга гыч куржшо Фрунзе йолташ Минскыште подпольный партийный организацийым создатла. Фронтышко мобилизоватлыме Жданов йолташ Тверьыште ик полкышто большевистский ячейкым создатла, варажым Шадринскыште, Уралыште.

Шолдра большевистский организаций-шамыч томский ден смоленский гарнизонлашге лийыныт. Самарыште кугу пашам ссылка гыч куржшо, туштo Адамчик фамилий дене шылын илыше Куйбышев ыштен. 24 кугу оласе гарнизонлаште большевистский организаций - шамыч лийыныт. Нуно шке листовкыштым луктыныт, войнa ваштареш, шке правительствым пораженийышке шуктышаш верч салтак - шамычым ӱжыныт. 1915 ийыштак петроградский гарнизонын кок ротыжо Путиловский заводышто стачкым темдалмаште участвоватлымаш деч отказатленыт. Большевистский агитацийын влияныже почеш ик гана велэ огыл 21-й ден 2-й Сибирьский артиллерийский корпус-шамыч, 14 стрелковый дивизий да моло воинский часть - шамычат тӧрлыкым кияш отказатленыт.

Кронштадтыште большевик-шамыч „Кронштадтский военный организацийын главный коллектившым" создатленыт. Тиде коллектив Балтфлотын чыла военный корабльыште дене да Петроградын, Кронштадтын да Гельсингфорс серысе частьше-шамыч дене кылым кучен.

Война ваштареш кучедалмаште враждебный империалистический армийласе салтак-шамыч коклаште братание солдат манме большевистский лозунг кугу рольым иметлен. Братаний шемер - шамычын интернациональный единство сознанийыштым пеҥгыдемден, вашваш тушман улшо армийын солдатше-шамыч дене шке угнетательышт — офицер-шамыч ваштареш единый фронтым создатлен.

Тӱнямбалсе империалистический война ийлаште большевик-шамыч шкеныштым чаманыде пашам ыштымышт дене ончыктеныт, кузе партий нелэ военный условийлаште действоватлышаш, кузе тудо пеш шучко террорым ончыдеак революцийым ямдылышаш да сеҥен налшаш. Ленин ден Сталинын вуйлатыме большевистский партий первый тӱнямбалсе империалистический война обстановкым, шке правительствын затрудненийжым кучылтын моштен. Империалистический войнам гражданский войнашке савырышаш верч, социалистический революцийын сеҥымашыже верч кучедалмашым организоватлен, большевик-шамыч Великий Октябрьский социалистический революцийын торжествожым добитленыт.

Империализмын лагерьыштыже нигунам лийдыме противоречийын пӱсеммыже угычын тенийсе кокымшо тӱнямбалсе империалистический войнашке конден. Англо-французский хищник-шамыч Европышто Германий ваштареш войнан зачинщикше лийныт.

Тенийсе ик могырым Англий ден Францийын, а вес могырым Германий кокласе война 1914—1918 ийласе война семынак колоний верч, сырьен источникше верч, теҥызласе корнылаште господствоватлышаш верч, вес калык-шамычын подчинятлышаш да эксплоатироватлышаш верч кая. Тудын цельже-шамыч — Европышто озала, колониальный владенийшамыч, нефть да мланде шӱ дене, кӱртньӧ да каучук дене озаланымаш.

Чыла тӱнясе шемер-шамыч великий Советский Союз деке — тӱнямбалсе пролетариатын отечествыже деке, мудрый Сталин йолташ деке ӱшанымаш да куанымаш дене ончат.

Советский Союз войнан тулжо деч ӧрдыжеш кодын. Сталинский мирный политика элын обороноспособностьым пеҥгыдемдымашte, тудын международный значенийжым ончыкжат нӧлтымаште, СССР-ын калыкшылан у деч у сеҥымашым конда. СССР-ын мирный политикыштыже у замечательный сеҥымашыже Финляндский республика дене мирный договор ыштымаште лийын. Англо-французский империалист - шамыч Европын северо - западыштыже создатлыме войнан лӱдыкшӧ очагшым ликвидироватлымаш тӱнямбалсе реакцийлан куатле удар улеш.

Проф. Г. Деборин.

Йошкар Оласе первомайский демонстрацийын участникше-шамыч.
Фото М. Чуршуковын.

ПЕРВЫЙ МАЙ ЙОШКАР-ОЛАШТЕ

1 Май кече, кодшо кечыла дене таҥастарымаште, путырак сай: ояр, каваште лапчык пылат уке, коклан гына леве мардеж пуалеш.

Эрден эрак уремлаште калык вужге коеш. Кажныже первомайский демонстрацийыш шке учреждениысе колоннныжо дене каяш тырша.

Жап 9 шагат. Уремыште йошкар знамям кӱш нӧлтен, эрык муро-шамычым мурен, ик учреждениысе колонна почеш вес учреждениысе колонна-шамыч эртат.

Кажне колонна пешак сылнын сӧрастарыме улыт. 10 шагатат 40 минут жапыште юбилейный площадышке 12 тӱжем утла калык погынын.

11 шагат.

— Йолташ-шамыч, первомайский митингым почмылан шотлем,—манеш ВКП(б) Йошкар-Ола горкомын первый секретарьже Тукманов йолташ. Демонстрацийым почмылан шотлем манын гына шуктыш, международный пролетариатын гимнже „Интернационал" мӱгыралт кайыш.

Вара Йошкар-Ола шемер-шамычым ВКП(б) Марийский Обком да Марийский АССР СНК лӱм дене Абрамов йолташ саламлыш. Марийский АССР Верховный Совет президиум лӱм дене Кавалеров, комсомол лӱм ден ВЛКСМ обком секретарь Темерешев, пашазе-шамыч лӱм дене пашазе-стахановец Головунин йолташ-шамыч саламлышт.

Йошкар-Оласе пионер да школьник-шамыч лӱм дене Маруся Глушкова саламлыш.

Тидын мӧҥгӧ митингыш погынышо шемер-шамыч Сталин йолташлан возымо письмам рӱжге сово кырымаш дене приниматлышт.

12 шагат эртен. Митинг петырныш. Колонна-шамыч икте почеш весе трибуна деч эртат. Оркестр чарныде куаныме муро-шамычым шергылтара. Трибуна деч эртен кайшыштла колонна-шамыч приветвийлан „Ура-а-а!" манын кычкырат.

Йошкар-Олаште Первый Май пайрем тыге эртыш.

Пайремым веселан эртарышт

Йошкар-Ола педагогический училищысе ученик ден преподаватель-шамыч Первый Май пайремым куанен эртарышт.

Пайрем кечылан училище ден общежитий здинийым чаплын сӧрастарыме. 29-ше апрель кестене ученик ден преподаватель-шамычын торжественный вечер лийын.

Вечерыште Первый Май нерген доклад лие. Доклад деч вара концертым куанен ончышт.

Вечер жапыште чарныде каныме комната ден буфет пашам ыштен.

Пайрем кечылаште училищыште кажне кастене самодеятельный вечер лиеден.

Тыге училищысе ученик ден преподаватель-шамыч Первый Майым веселан эртарышт.

Литвин Ивук.

Комсомолец—агитатор

„Крестьянин" колхозышто (Шернур район, Купсольский сельсовет) агитаторлан комсомолец М. Т. Конаков ынде кокымшо ий ышта. Тудо сельсоветыште ик ончыл агитаторлан шотлалтеш. Колхозник-шамыч коклаште кугу авторитет дене пользоватлалтеш. Агитационно-массовый пашам образцово шынден. Тудо партий ден правительствын решенийыштым эре шке жапыште умылтарен шукта, пашам план почеш ышта. Занятийым регулярно эртара.

Теве СССР Верховный Совет Кудымшо Сессийыште Молотов, Жданов, Зверев йолташ-шамычын докладыштым, Сессийыште приниматлыме чыла закон-шамычым первой изучатлен пытарен да тидын дене чыла колхозник-шамычым охватитлен. Кызыт ВКП(б) Центральный Комитет ден СССР Совнаркомын „Ял озанлык продукт-шамычым ямдылымаш ден налмаш политикыште вашталтыш-шамыч нерген" да кызытсе пытартыш пунчалыштым прорабатывала. Колхозышто тылзылан кок гана пырдыж газета лектеш.

Конаков йолташ шке йыржe колхозный агитатор-шамычымат кушкын шога.

Агитационно-массовый паша сай каймe денак колхоз озанлык политический кампаний эртарымашат ончыл радамыш лектын. Колхозник-шамыч 1940 ийлан культсборым, самообложенийым, добровольный страховой взносым 100 процент тӱленыт.

М. Явыш.

82

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА

Первый Майым рубеж вес велне пайремлымаш

США

Нью-Йорк, 2 май. (ТАСС). Нью-Йоркышто Первый май кечын шемер-шамычын 100 тӱжем еҥан демонстрацийышт да пеш кугу митинг лийын. 8 час наре жап шуйнышо демонстрацийыште чылаже 600 тӱжем членан 500 профсоюзный организаций - шамычын представительышт, тугак национальный меньшинство-шамычын шуко группышт — латино - американский да испанский пашазе-шамыч, литовец, поляк-шамыч да молат участвоватленыт. Скандинавский моряк-шамыч демонстрацийым „империалистический война вашталеш" лозунг дене эртареныт. Финский пашазе-шамыч „Виян лийже Советско-финляндский мирный договор!" лозунган знамям нумал каеныт.

Социалистический партий демонстрацийыште участвоватлаш отказатлен. Туге гынат, социал-демократический руководство мешаяш тӧчен гынат, американский труд федераций дек примыкатлыше швейник-шамыч профсоюзын шӱдӧ дене пашазыже-шамыч демонстрацийыште участвоватленыт.

Демонстрант - шамыч тыгай лозунг - шамычым нумал каеныт: „Мый эргымым Уолл-стритын солдатше лийже манын огыл воспитатленам", „Чыла эллассе пашазе-шамыч, империалистический войнам темдалза!" да тулеч молат.

Тыгак Чикагошто, Филадельфийыште, Бостонышто, Питтсбургышто, Детройтышто, Кливлендыште, Балти—морешт‍е, Сан-Францискошто да США-н моло олалаштыжат шуко еҥан демонстрацийшамыч лийыныт.

АНГЛИЯ

Лондон, 2 май. (ТАСС). Власть-шамыч 1 Майым пайремлаш чарен ыт ыле гынат, империалистический войнам чарнышаш да колониальный калык-шамычым утарышаш верч лозунг дене пӱтынь Англия мучко пашазе-шамычын демонстраций ден митингышт лийыныт.

Лондонышто кугу демонстраций лийын. Тушто 26 лондонский фабрика гыч делегат-шамыч, авиационный промышленностьысо, икмыняр автобусный парклаcе да кооперативный организацийласе пашазе - шамычын представительышт участвоватленыт. Западный Лондонышто митинг деч вара шуко демонстрант-шамыч уремла дене каеныт. Калык нуным моктен кычкырымаш дене вашлийын.

Шотландийыште 1 Май кечын 6 шахтысе шахтер-шамыч пашаыштымым чарненыт да шахтер-шамыч союзын организоватлыме демострацийыште участвоватленыт.

Манчестерыште демонстрацийын Испанийысе гражданский войнаште участвоватлыше интернациональный бригадын членже-шамыч вуйлатен.

Суидонышто лийше митингыште шӱдӧ дене пашазе-железнодорожник-шамыч участвоватленыт.

Ливерпульышто демонстрацийыш лекше студент-шамыч колониальный кылык-шамычлан эрык требоватленыт да Францийыште реакцийын виянмыже вашт‍ареш протествоватленыт.

Ончыл молодежь комсомолыш пура

Шернур районышто ятыр первичный комсомольский организаций-шамыч пытартыш жапыште ончыл молодежым комсомол радамыш шупшмо шотышто пашам виянденыт.

Теве Шукшиерский сельсовет „У ял" колхоз пеленсе комсомольский организаций апрель тылзылан 3 комсомолец дене велэ кодын ыле. Несоюзный молодежь коклаште политико - воспитательный пашам сайын шындыме дене тиде жапыште 9 еҥым комсомолыш пуртымо. Нунын коклаште ленинский комсомолын уставшым, ВЛКСМ обком V пленумын решенийжым кумдан обсуждатлышт.

Больше - Сердежский сельсовет „Трактор" колхоз пеленсе комсомольский организаций тиде жапыште 6 еҥым приниматлен. Нунын коклаште — Больше-Сердежский сельский исполком Советын депутатше Воронцова Пелагея йолташ.

Нижне - Кугенгерский сельсовет „Кугеҥер" колхоз пелен у комсомольский организацийым организоватлыме. Тыште ленинский комсомол радамыш колхозын ончыл молодежьшо кокла гыч 7 еҥым пуртымо. Нуно кызыт чыланат шошо ага пашаште активно участвоватлаш тӱҥалыныт. **М. Яныш.**

Примерный агитатор-шамыч

„Пота-Сола" колхозышто (Шернур район, Куськинский сельсовет) агитатор - шамыч А. Четкарев, М. Березин колхозник-шамыч коклаште агитационно-массовый пашам сайын ыштет. Нуно СССР Верховный Совет Кудымшо Сессийын материалжым, Молотов, Жданов, Зверев йолташ-шамычын докладыштым умылтарен пытареныт. ВКП(б) КЦ Мартовский пленумын решенийжым келгын умылтараш тӱҥалыныт. Тиддеч посна А. Четкарев пырдыж газета редакторлан да сельский исполком председательын заместительжылан ышта. Агитационно-массовый пашам озанлык паша ден сочетатла.

Тиде колхозын членже-шамыч 1940 ийлан культсборым, самообложенийым 100 процентлан тӱленыт. Колхозышто ик неграмотный ден малограмотныят уке. **М. Я.**

4 агитбригадым организоватлыме

Шернур. (Телефон дене). ВЛКСМ райком районысо колхозник-шамыч шошо ага жапыште обслуживатлашлан 9 еҥан ныл агитбригадым организоватлен.

Агитбригада 21 колхозышто план почеш концертым, спектакльым шындаш тӱҥалеш. Тыгак партий ден Советский правительствын пунчалже - шамычым умылтарен шогаш тӱҥалыт. **Макматов.**

ПРИЗЫВ КЕЧЕ ВАШЕШ

Роҥго район Кужмарий сельсовет „Красный пахарь" колхозысо 1920—21 ийыште шочшо допризывник - шамыч И. Бусыгин, А. Бусыгин да Н. Бусыгин шушаш призывын ныл оборонный значоклан нормым сдатлен вашлийыт. Нуно чыланат ПВХО, ГСО да ВС значоклан нормым сдатленыт. Кызыт ГТО значоклан нормым сдатлат. **Бусыгин.**

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ПУНЧАЛЖЫМ САЛАМЛАТ

Пектубай район „Чирки" колхозысо колхозник ден колхозница-шамыч ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-н „Колхоз ден единоличный озанлык-шамычын государстволан пырче ден рис шотышто обязательный поставкышт нерген" пунчалыштым обсуждатлышт. Колхозник-шамыч тиде пунчалым шокшын саламлат.

Правительствын пунчалжым тӱрыс илышыш пуртен шогаш колхозник ден колхозница - шамыч обязательствым нальыч.

Колхозник-шамыч 1940 ийыште чыве ден комбо фермым угыч почаш решенийым луктыч. **П. Ф. Державин.**

53,32 ГЕКТАРЫМ КУРАЛМЕ

Звенига район „Ударник" колхоз 22 апрельыште шошо ага пашам тӱҥале. 30 апрельлан 53,32 гектарым куралын. 2 пачашлан 26 гектарым куралын, 50 гектарым тырмален, 11 гектарым культивироватлен.

Колхоз 30 апрель марте 6 гектар шӱльым ӱден, чыла площадеш яровизироватлыме шыдаҥым ӱдаш тӱҥалеш. 3 тонн семенам протравливатлыме.

Колхозник-шамыч коклаште агитационно-массовый пашат начар огыл ыштатлеш. 1-ый бригадысе 1 звенон активный колхозникше-шамыч паша нормым эртарен темат. Теве Краснова Клавдия кок лемехан плуг дене 1 гектарым куралме олмеш 1,10 гектар площадьым куралын. Тугак Данилов Александрат нормыжым эртарен тема.

Тиде колхозышто шошо агам тӱҥалме первой кече гычак бригада ден бригада социалистический соревнованийыш ушненыт. Кажне бригада шошо агам кӱчык срокыште да кӱкшӧ качество дене эртарышаш верч кучедалеш.

Теве 2 бригадыште Филиппова Клавдиян (сельский Совет депутат) вуйлатыме 1 звено сай показательым ончыкта. Тудын звеножо 30 апрель марте 17 гектар площадьым обрабатыватлен. Филиппован звеножо почеш Музуров Виктор ден Владимиров Василийын звеноштат шеҥгелан огыт код. Нунын звеноштат 14 гектарым обрабатыватленыт.

Тугак 1 бригадысе Иванов Николайын вуйлатыме 3-шо звено ден Данилов Александрын вуйлатыме 2-шо звено-шамычат сай показательым ончыктен шогат. Нунын звеноштат ӱдашлан 12—13 гектар дене обрабатыватлен ямдыленыт.

Тышечын раш пале: „Ударник" колхозын членже-шамыч шошо агам кӱкшо качество дене эртарышаш верч чот тыршат.

Арсентьева ден Крылова.

Йоча творчествым ончымаш эртыш

Тиде кечылаште Коклала неполный средний школышто (Шернур район) йоча творчествым ончымаш эртыш.

Теве школа коридорышто рвезе-шамыч куанен модыт. Школышко йоча-шамычын ача-авашт толыныт. Школа деке гармонь ден муро йӱк лишемаш тӱҥале. Молодежь школышко погынен пурыш. Школа залыште тичак калык.

— Айста, тӱҥалмешке иктаж мурым мураltена, — пелешта Анук.

— Тӱҥал Анук — манеш, Япык.

Анук „Катюша" мурым шуялтарен тӱҥалеш. Тудын почеш молат мурат.

Пеледалтыч олмапу ден груша,
Тӱтыра шарлалте пеш умбак...

Жап 6 час.

Школа директор Терехов йолташ, кӱчык ойлымаш дене, йоча творчество ончымашым почеш.

Хор кружок шке ямдылыме муро-шамычшым муралтен пуа. „Москва" мурым ойыртемынак сайын мурышт.

Эштакова Лиза „Песня о Сталине" стихым каласыш. Красильников ден Половников „Помещик ден староста" йомакым ойлен пуышт. А. Мустаев, Росляков да Рукавишников йолташышт пеш сайын куштышт. Смотр куштымаш да мурымаш дене петырналте. Смотрым калык кугу куанымаш дене ончыш.

Тиде школа йоча творчествым районный смотрышкыжо участвоватлаш тӱҥалеш.

Ф. Шабердин.

ВКП(б) историйым изучатлымаш сайын шындалтын

Йошкар-Ола Марисоюз пеленсе комсомольский организацийыште „ВКП(б) историй краткий курсым" изучатлымаш сайын шындалтын.

Организацийысе 24 комсомолец ВКП(б) историйым чыланат изучатлен, конспектым возат. Изучатлымашке комсомолец Румянцев йолташ поснак ойырлалтеш. Тудо вашке изучатлен пытара. Конспектымат сайын воза.

ВКП(б) историйым изучатлымаште первичный партийный организацийын секретарьже Орзаев йолташ кугун полша. Кажне комсомолецын кузе изучатлымыже нерген чӱчкыдын муглана. **А. З. Речкин.**

Агитбригада колхозлашке лектын

Сотнур районысо Веткив йолташын вуйлатыме агитбригада шошо ага жапыште агитационно-массовый пашам ышташ колхозлашке лектын.

Агитбригада международный положений нерген лекцийым ышта. Тылеч посна постановка-шамычым шындаш тӱҥалеш.

Агитбригада 6 сельсоветым обслуживатла. **П. Яшметов.**

КОМСОМОЛЬСКИЙ ОРГАНИЗАЦИЙ КУШКЕШ

Роҥго район, Кужмарий-сельсовет „Шуля" колхоз пеленсе комсомольский организацийыште кодшо ийыште 7 комсомолец велэ ыле. Кызыт несоюзный молодежь коклаште воспитательный пашам сайын ыштыме дене комсомольский организаций 17 еҥыш шуын.

В. Бусыгин.

Отв. редакторын заместительже— *В. М. БОРИСОВ*

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР А—423. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.